

°УДК 657

Голуб Н. О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ОБЛІК В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ ПРИ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

У статті розглянуто облікове забезпечення управління діяльністю підприємств, функціонування системи бухгалтерського обліку інформаційним запитам користувачів облікової інформації та розглянуті пропозиції по удосконаленню інформаційного забезпечення.

Ключові слова: користувачі, інформаційне забезпечення, облік, інформація, інформаційна потреба.

Golub N.

THE ACCOUNTING SYSTEM ENSURING THE INFORMATION NEEDS OF THE MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

The article highlights the economic substance of accounting information in enterprise management and accounting in the management system. Important is the use of accounting information. The management accounting function was constantly deepened and improved. To check information added control and analytical. Accounting

---

° Голуб Н. О.

has become an objective necessity of modern method of production, of its management. Moreover, under the influence of changes in the activity of enterprises – the management complexity, improve production technology and introduces new features.

It is determined that account information is not only key to the successful adoption of timely and effective management decisions, and allows you to solve urgent problems in the field of economy, a balanced use of resources, social protection of employees.

Reviewed account management activities, where it is found that accounting is a unified information system, the purpose of which is to provide information management processes for the effective use of resources and the preservation of property.

Investigated the functioning of the accounting system information needs of users of accounting information and determined that to ensure the information needs of different users of accounting should consist of subsystems, namely financial, managerial and tax accounting. In the basis of accounting imposed requirements that are put forward to it by various users of accounting information. Scope of accounting – enterprises, organizations, institutions, industrial, commercial, banking and other spheres of activity, and through summarizing of accounting data and reporting – industry, economy (economy) of individual countries, the world economy as a whole.

Analyzes the current information provision of accounting information according to users' requirement.

So, well-established accounting provides timely management needs sufficient and reliable information to implement and support appropriate management decisions according to the requirements of public relations and gives you the ability to use data to improve the condition of any entity (economy) of the market in time and space. Identified positive aspects about the proposals to improve information security.

Key words: users, information support, accounting, information, information need.

Голуб Н. А.

УЧЕТ В СИСТЕМЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ПОТРЕБНОСТЕЙ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ ПРИ УПРАВЛЕНИИ ПРЕДПРИЯТИЕМ

В статье рассмотрены учетное обеспечение управления деятельностью предприятий, функционирование системы бухгалтерского учета информационным запросам пользователей учетной информации и рассмотрены предложения по совершенствованию информационного обеспечения.

Ключевые слова: пользователи, информационное обеспечение, учет, информация, информационная потребность.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Для прийняття ефективних управлінських рішень в умовах динамічного

розвитку ринкової економіки підприємству потрібна доцільна система інформаційного забезпечення, об'єктивно відображає сформовану економічну ситуацію. На сьогоднішній день саме це є найбільш актуальним, оскільки хороше інформаційне забезпечення це не тільки запорука успіху та конкурентоспроможності фірми, але і деколи виступає як засіб виживання в умовах жорсткої конкуренції.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню питань, пов'язаних з забезпеченням інформаційних потреб користувачів при управлінні підприємством присвячені наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців, до яких належать: С. А. Кузнецова, М. С. Пушкар, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, І. Б. Садовська, Л. М. Сопко, В. В. Кіндрацька, Г. Г. Кірейцев, Ю. А. Кузьминський, С. О. Левицькі, Л. В. Нападовська, С. А. Ніколаєва, Я. В. Соколов.

Цілі статті. Дослідження облікового забезпечення управління діяльністю підприємств, функціонування системи бухгалтерського обліку інформаційним запитам користувачів облікової інформації та обґрунтування рекомендацій по удосконаленню інформаційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Зростання обсягу інформації особливо стало помітно в середині ХХ ст. У результаті спостерігається інформаційний вибух, що має такі прояви:

- з'являються протиріччя між обмеженими можливостями людини зі сприйняття і переробки інформації та існуючими великими масивами і потоками інформації. Так, наприклад, загальна сума знань мінялася спочатку дуже повільно, але вже з 1900 р. вона подвоювалася кожні 50 років, до 1950 р. подвоєння відбувалося кожні 10 років, до 1970 р. – уже кожні 5 років, з 1990 р. – щорічно, у нинішній час – ще швидше;

- існує велика кількість надлишкової інформації, що утрудняє сприйняття корисної для споживача інформації. Ці причини породили ситуацію, коли у світі накопичений величезний інформаційний потенціал, а люди не можуть ним скористатися в повному обсязі в силу обмеженості своїх можливостей. Впровадження в

різні сфери діяльності комп'ютерної техніки та сучасних засобів переробки і передачі інформації послужило початком нового еволюційного процесу, названого інформатизацією.

Щоб бути корисною, інформація повинна володіти наступними характеристиками, а саме:

- точність означає, що інформація не містить помилок;
- можливість перевірити інформацію (забезпечується, наприклад, таким способом: два фахівці створюють одну і ту ж інформацію незалежно один від одного, після чого отриману інформацію порівнюють);
- своєчасність означає, що одержувачі можуть отримати інформацію, коли їм це потрібно;
- актуальність;
- зрозумілість – інформація повинна бути надана в ясному і зрозумілому форматі;
- повнота – інформація повинна містити всі важливі відомості, які чекають від неї користувачі.

Бухгалтерський облік є єдиною інформаційною системою, яка використовується для управління. Призначенням єдиної системи бухгалтерського обліку є забезпечення інформацією процесу управління для ефективного використання ресурсів і збереження власності. Бухгалтерський облік має бути безперервним процесом і організованим на єдиній основі.

На підставі показників, які формуються в системі бухгалтерського обліку, повинні визначатися показники звітності для різних користувачів. У такому випадку забезпечуватиметься економія праці у ході реєстрації інформації та її підготовки для різних запитів.

Неправильно і недоцільно штучно розподіляти інформаційні потоки єдиного бухгалтерського обліку, спрямованого на забезпечення процесу управління шляхом надання відповідної інформації, на збереження власності через суцільну та своєчасну реєстрацію всіх господарських операцій, які впливають на стан майна і джерел його формування, на визначення фінансових показників, що цікавлять реальних і потенційних інвесторів та кредиторів.

Для будь-якого із суб'єктів господарювання необхідним є налагодження ефективного формування бухгалтерської інформації

за усіма розрізами аналітики (деталізації) відповідно до конкретних запитів користувачів.

З метою забезпечення інформаційних запитів різних користувачів бухгалтерський облік як єдина цілісна система може складатися з підсистем фінансового, управлінського та податкового обліку. Необхідність поділу єдиної системи обліку на підсистеми зумовлена зростаючим конфліктом економічних інтересів власників, менеджерів, найманих працівників, державних органів. Так, надання інформації для зовнішніх користувачів відбувається через підсистему фінансового й податкового обліку; конфіденційної інформації для внутрішніх користувачів – управлінського обліку. Залежно від категорії користувачів та їх інформаційних потреб про діяльність підприємства, відомості, які формуються на виході системи бухгалтерського обліку, набувають відповідного характеру та відрізняються за змістом, формою і порядком подання.

Інформаційна потреба – це потреба в комплексі відомостей, необхідних користувачу (підприємству, організації, їх підрозділам, професійній групі чи індивідуальному працівнику) для досягнення в даний час найефективніших (в крайній термін на високому рівні, з найменшими витратами) результатів діяльності, отримуючи конкретно виражене в формі інформаційного запиту. ІІ поділяється на індивідуальну (потреба в інформації окремого фахівця, який вирішує конкретні наукові й виробничі задачі) та групову (необхідну і достатню для виконання колективної задачі, суму індивідуальних ІІ). Перш ніж приступити до виявлення ІІ, слід отримати чітку уяву про категорії обслуговування фахівців, знати, які професійно-нальні групи необхідно буде забезпечити інформацією, тобто знати користувачів інформації по потрібному положенню, роду виконуючої роботи, професійної належності.

Під терміном «користувач інформації» розуміють фахівця або групу фахівців, які об'єднані загальними професійними підприємницькими інтересами та в процесі роботи мати потребу в отриманні певних наукових або технічних відомостей. Класифікація користувачів починається з вивчення структури підприємства (організації), елементів з яких вона складається (відділи, цехи, служби, лабораторії), професійного складу. Категорії користу-

вачів бувають різні: керуючий склад, дослідники, конструктори, технологи, раціоналізатори.

При вивченні ІІ необхідно вирішити наступні питання:

- характер користувача як індивіда, поведінка і його звички в пошуку і використанні інформації (кваліфікація, вік, посада, мовні можливості, знання);

- використання каналів і джерел отримання наукової інформації і їх вплив на ІІ;

- класифікація користувачів;

- тематична характеристика ІІ;

- ефективність окремих форм і засобів, що використовують для задоволення ІІ;

- відношення користувачів до існуючої системи ІІ і оцінювання наданої їм інформації;

- думка користувачів про покращення організації та функціонування системи;

- оточуюче середовище користувачів: структура та цілі організації, технології управління, планування роботи тощо;

- природа і суть ІІ і фактори, що впливають на їх виникнення, розвиток і зміну;

- методологічна основа ІІ;

- вплив нової інформаційної технології і сучасної техніки на характер ІІ;

- користувачі як створювачі, користувачі та комунікатори інформації тощо.

Існує велика кількість робіт, що вивчають проблему ІІ, але остаточно дане питання ще не вирішене. При вирішенні проблеми ІІ необхідно врахувати три компоненти:

- користувач інформації, який формулює свої задачі;

- інформаційний масив, в якому зосереджена необхідна інформація;

- ІІ, що є посередником між користувачем і інформаційним масивом.

При цьому інформаційний масив повинен бути організований таким чином, щоб користувачу видавалася лише та інформація, яка йому потрібна. Інформаційна система повинна допомагати отримувати об'єктивні дані. ІІ динамічна, залежить від різних

суб'єктивних і об'єктивних факторів, тому при виборі правильного методу її вивчення треба враховувати як її об'єктивний характер, що залежить від галузі діяльності користувача, виконуваної ним суспільної функції, так і суб'єктивний характер пов'язаний з індивідуальністю користувача, його освітою, науковим потенціалом тощо.

Численні дослідження ІІ, які здійснюють науковці різних країн світу, спрямовані на вирішення наступних завдань:

- встановлення причин виникнення потреб;
- чинники, що на них впливають;
- властивості ІІ;
- шляхи виявлення ІІ і приведення їх до вигляду, придатного для пошуку документів або фактичних відомостей;

Інформаційна потреба – це потреба особистості в інформації. Отже, першою особливістю ІІ є те, що першопричиною її появи постає недовідомість знань. Інформація, яка вимагає задоволення, подана в інформаційному запиті. Наприклад, планування дальньої поїздки формує ІІ познайомитися з авіаційним розкладом. Таке знайомство може бути виконано в різній формі – телефоном, безпосередньо в квитковому агентстві в діалозі з фахівцем, шляхом аналізу розкладу в друкованому вигляді або в результаті його пошуку у всесвітній мережі Інтернет. Проте при всій відмінності форм задоволення ІІ сама вона залишається тією ж.

Одна і та ж інформація може знову стати предметом використання, якщо вона буде пред'явлена іншому користувачу, якщо перед тим же самим користувачем виникне інша задача, а також якщо збільшиться запас його знань, який уможливить розпізнавання в цій інформації нових аспектів. Таким чином, ІІ мають суто індивідуальний (персональний) характер. Вони залежать не тільки від особливостей вирішуваних задач, але також від психологічних, освітніх і інших особистих особливостей особи, яка ухвалює рішення. І хоча при вивченні ІІ їх носіїв об'єднують в групи і категорії, все ж таки творці інформаційних ІС прагнуть того, щоб їх користувачі мали якомога менше обмежень у вираженні своїх смаків і переваг. З моменту виникнення у людини ІІ він починає оцінювати інформацію під кутом зору цієї потреби, розділяючи інформацію на релевантну та пертинентну. Тобто оцінювання

якості інформаційних продуктів та послуг користувача має суб'єктивний характер. Поняття релевантності існує об'єктивно. Це змістова відповідність між змістом інформаційного запиту та виданої у відповідь на нього інформації. Поняття пертинентність – суб'єктивне. Це оцінена користувачем відповідність змісту інформації його інтересам.

Ще одна особливість ІІ – це неможливість повного її задоволення, тобто виникає пертинентне відношення до інформації, що сприяє виникненню нових потреб. Таким чином інформація не стільки зменшує невизначеність, скільки збільшує межі непізнаного. Прийнято виділяти два основні типи інформаційних потреб:

- поточні, обумовлені властивою людині допитливістю та які полягають в його прагненні бути в курсі всього, що відбувається в світі;

- конкретні (спеціальні), які полягають в прагненні отримати інформацію, необхідну для вирішення конкретної задачі – дослідницькій, професійній, управлінській тощо.

Конкретні ІІ певною мірою залежать від особливостей задач, для вирішення яких необхідна відповідна інформація. Якщо обмежитися галуззю науки і техніки, то їх можна розділити на три основних типа:

- ІІ вчених-дослідників;
- ІІ фахівців (інженерів, лікарів, агрономів тощо);
- ІІ керівників.

ІІ можуть бути виражені або у формі усних або письмових інформаційних запитів, або в певній поведінці користувача по відношенню до потенційних джерел інформації (іншим людям, літературі, ЗМІ тощо). Якщо ІІ виражена у письмовому вигляді і відчужена від її джерела, виникає проблема точності та повноти вираження ІІ в інформаційному запиті. Вирішальною умовою ефективного задоволення ІІ є ясне усвідомлення і чіткий вираз того, яка інформація дійсно потрібна користувачу для вирішення. Без цього важко розраховувати на отримання в інформаційному центрі або бібліотеці тих відомостей, в яких користувач має потребу.

ІІ виникає у людини при постановленні перед нею якоїсь задачі. Людина обдумує цю задачу, внаслідок чого у відповідній

зоні його довготривалої пам'яті складається образ задачі або її внутрішня модель. Цей образ і слугує еталоном, з яким з цієї миті все порівнюється. Якщо інформація має відношення до еталона, її вважають релевантною і заносять в певну зону довготривалої пам'яті або в зовнішню пам'ять (на спеціальну картку, в спеціальний зошит або комп'ютер). Всю інформацію, що не відноситься до еталону вважають не релевантною.

Психологи називають цей процес зростанням стану обізнаності про задачу. Коли людина накопичила необхідну кількість релевантної інформації, вона знаходить вирішення даної проблеми. Після цього вся пов'язана з вирішенням інформація переводиться з даної зони довготривалої пам'яті в зону архівного зберігання. Таким чином, ІІ може бути охарактеризована як усвідомлена потреба в інформації, потрібній для вирішення поставленої задачі згідно плану.

Висновки. Від вдосконалення інформаційного забезпечення можливі наступні позитивні результати:

1. Можлива економія витрат за рахунок зниження (фонду заробітної плати, комунальних послуг, вартості програмного забезпечення, витрат на пошту, витрат на оформлення договорів, витрат на перерозподіл сировини);

2. Усунення можливих витрат у майбутньому (уникнення майбутнього зростання чисельності персоналу, зменшення вимог до обробки даних, зниження вартості обслуговування);

3. Можливі нематеріальні вигоди (поліпшення якості інформації, підвищення продуктивності, поліпшення і прискорення обслуговування, нові виробничі потужності, більш впевнені рішення, поліпшення контролю, зменшення прострочених платежів, повне використання програмного забезпечення.

1. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручн. / С. Ф. Голов. – К. : «Лібра», 2008. – 704 с.
2. Кузнецова С. А. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посібн. / С. А. Кузнецова. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2008. – 230 с.
3. Нападівська Л. В. Управлінський облік : підручн. / Л. В. Нападівська – К. : Книга, 2004. – 544 с.
4. Пушкар М. С. Філософія обліку / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 157 с.

5. Соколов Я. В. Управленческий учет: как его понимать / Я. В. Соколов, М. Л. Пятов // Бухгалтерський учет. – 2003. – С. 53–55.
6. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посібн. / В. В. Сопко – Київ : КНЕУ, 2006. – 487 с.